

СЭДЭВ 2:

МӨНГӨНИЙ БОДЛОГЫН
ХЭРЭГСЛҮҮД БА
МӨНГӨНИЙ ЗАХ ЗЭЭЛ
ДЭЭРХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

МӨНГӨНИЙ БОДЛОГЫН ХЭРЭГСЛҮҮД

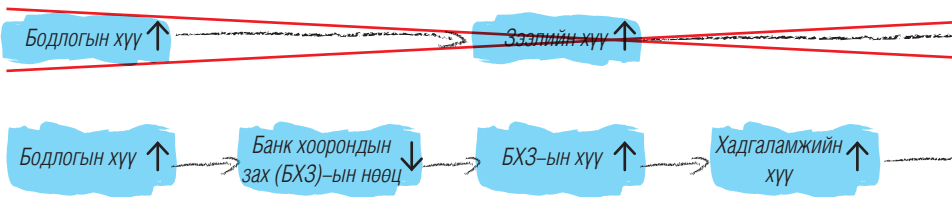
Төв банк нь мөнгөний бодлогын зорилготой уялдуулан мөнгөний бодлогын олон арга хэрэгслийг ашигладаг. Мөнгөний бодлогын арга хэрэгслийг мөнгөний нийлүүлэлтэд нөлөөлөх байдлаар нь шууд ба шууд бус арга гэж ангилна.

Шууд аргад арилжааны банкны зээлийн үлдэгдэлд хязгаарлалт тогтоох, хүүгийн түвшин өөрчлөх зэрэг аргууд орох бөгөөд мөнгөний нийлүүлэлтийг богино хугацаанд багасгах зорилго тавьсан үед хэрэглэдэг.

Шууд бус аргад:

- **Заавал байлгах нөөцийн хэмжээ** (Арилжааны банкуудын бусдаас татан төвлөрүүлсэн хөрөнгөөсөө бэлэн нөөц хэлбэрээр байлгавал зохих хамгийн доод хэмжээг заавал байлгах нөөц гэнэ. Заавал байлгах нөөц нь мөнгөний нийлүүлэлт буюу эдийн засаг дахь мөнгөний хэмжээтэй урвуу хамааралтай үзүүлэлт юм.)
- **Нээлтэй захын арилжаа** (Банкны нөөцийг удирдах зорилгоор Төв банкнаас нэг жил хүртэл хугацаатай үнэт цаас гаргах, түүнийг худалдах болон худалдан авах,

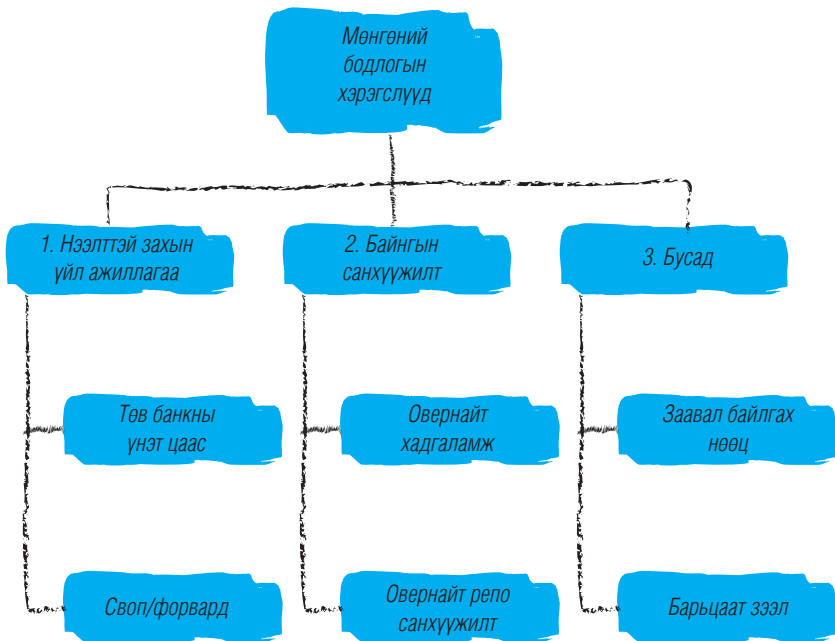
Эндүүрэл буюу зардлын суваг:

засгийн газрын өрийн бичиг болоод Төв банкнаас хүлээн зөвшөөрөгдсөн бусад үнэт цаасыг мөнгөний зах зээл дээр худалдах, худалдан авах үйл ажиллагааг нээлттэй захын арилжаа гэнэ.)

- **Хүүгийн нэгдсэн бодлого** (Төв банк нь өөрийн үнэт цаасны хүүгээр дамжуулан Засгийн газар болон арилжааны банкуудын зээл, хадгаламжийн хүүд нөлөөлөх замаар мөнгөний нийлүүлэлтийг хянах аргыг хүүгийн нэгдсэн бодлого гэнэ.)
- **Төв банкны зээлжүүлэлт** (Төв банк нь мөнгөний нийлүүлэлтийг зохицуулахдаа заавал байлгах нөөцийн аргаас гадна арилжааны банк болон Засгийн газарт олгох зээлийн хэмжээнд тодорхой хяналт тогтоосноор өөрийн зорилтыг хэрэгжүүлдэг. Өөрөөр хэлбэл зээлээр зохицуулалт хийх ерөнхий аргыг мөн ашигладаг.) гэх мэт аргууд орно.

1. НЭЭЛТТЭЙ ЗАХ ЗЭЭЛИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ГЭДЭГ НЬ

Нээлттэй захын үйл ажиллагаа буюу Төв банкны үнэт цаас (ТБҮЦ)–ны арилжаа нь Монголбанкны мөнгөний бодлогыг хэрэгжүүлэх үндсэн арга хэрэгсэл юм.

Банк хоорондын зах (БХЗ)–ын богино хугацаат хүү болон нөөц (liquidity)–ийн хэлбэлзлийг удирдах зорилгоор хугацаа (maturity), хүү, арилжаалагдах хэлбэрээр харилцан адилгүй дараах ТБҮЦ–ыг Монголбанк арилжааны банкуудад арилжаалдаг.

Зорилго:

Банк хоорондын захын (БХЗ) тэнцвэрт байдлыг хадгалах;

БХЗ–ын хүүний хэлбэлзлийг бууруулах;

БХЗ–ын хүүний зорилтот түвшинг хадгалах ;

Төв банкны үнэт цаасны төрөл:

Хугацаагаар нь 1 долоо хоногтой, 4 долоо хоногтой гэж ангилна. Нэг долоо хоногийн хугацаатай Төв банкны үнэт цаасны хүүг бодлогын хүү гэнэ.

НЭГ ДОЛОО ХОНОГИЙН ХУГАЦААТАЙ ТБҮЦ

Нэг долоо хоногийн хугацаатай ТБҮЦ нь банкуудын нөөцийг удирдахад чухал үүрэг гүйцэтгэх бөгөөд Монголбанкны мөнгөний бодлогын үндсэн хэрэгсэл юм. Энэ төрлийн үнэт цаасны хүү нь Монголбанкны бодлогын хүү болох бөгөөд БХЗ дээр хөтөч хүүний үүргийг гүйцэтгэдэг.

Анх тогтмол хүүтэй, борлогдох хэмжээ нь хязгаарлалтгүй байсан энэхүү үнэт цаасыг 2007 оны 7 дугаар сард анх нэвтрүүлж 7 хоног бүрийн Лхагва гарагт БХЗ дээр арилжаалах болсон. Энэ төрлийн үнэт цаас нь банкуудад илүүдэл нөөцөө богино хугацаатай хүү өгдөг активт чөлөөтэй байршуулах боломж олгосон бөгөөд уг бүтээгдэхүүн нэвтэрснээр банкуудын нөөцийн удирдлагад мэдэгдэхүйц өөрчлөлт гарчээ.

Тус ТБҮЦ-ны арилжаа нь дараах 4 хэлбэрээр явагдах боломжтой. Үүнд:

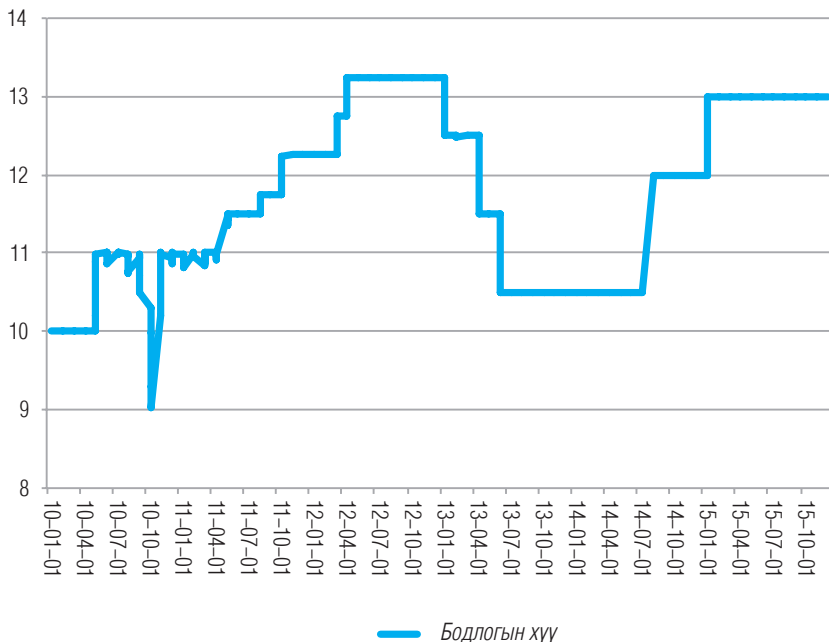
- Тогтмол хүүтэй, хэмжээ хязгаарлахгүй арилжаа
- Тогтмол хүүтэй, хэмжээ хязгаарласан арилжаа
- Тодорхой интервалд хүүгээр өрсөлдөх арилжаа
- Хүүгийн дээд хязгаартай, хэмжээ хязгаарлахгүй арилжаа

Давтамж:

Даваа, Лхагва, Баасан гараг бүр 09.30–11.00 цагийн хооронд

Мөнгөний бодлогын хүүний дохио

- Бодлогын хүү ← 1 долоо хоногтой гаргасан ТБҮЦ,

Эх сурвалж: Монголбанк

ДӨРВӨН ДОЛОО ХОНОГТОЙ ТӨВ БАНКНЫ ҮНЭТ ЦААС

Харьцангуй урт хугацаатай санхүүгийн хэрэгслийг мөнгөний зах дээр бий болгох угтвар нөхцөлийг бүрдүүлэх үүднээс Монголбанк 2013 оны 3 дугаар сард дөрвөн долоо хоногийн хугацаатай ТБҮЦ-ыг нэвтрүүлсэн.

Санхүүгийн зах зээлийн зөв зохистой өгөөжийн муруйг бий болгохын тулд Төв банк өгөөжийн муруйн зөвхөн эхний хэсгийг, харин муруйн үлдсэн хэсгийг зах өөрөө тодорхойлж байх ёстой. Иймээс Монголбанк 7 хоногийн ТБҮЦ-ны хүүгээр дамжуулан зөвхөн богино хугацааны хүүнд нөлөөлөхийг оролддог бол дөрвөн долоо хоногийн хугацаатай ТБҮЦ-ны хүү нь ирээдүйн арилжаа, эрсдэлийн болон нөөцийн үнийн хүлээлт зэрэг хүчин зүйлстэй уялдаж, БХЗ дээр тодорхойлогддог байна.

Монголбанк энэ төрлийн үнэт цаасыг дөрвөн долоо хоногийн давтамжтайгаар БХЗ дээр тогтмол арилжаалж байна. Тус арилжааг хүүний дээд хязгаар (репо санхүүжилтийн хүү буюу бодлогын хүүн дээр нэмэх нь 0.5 нэгж хувь)-тай, урьдчилж зарласан хэмжээн дээр банкууд хүүгээр өрсөлдөх зарчмаар явуулдаг.

Хүүний дээд хязгаар нь ТБҮЦ болон репо арилжааны хооронд үүсч болох арбитражийг хаах зорилготой юм.

Зарчим

- Хүүгээр өрсөлдөх, хэмжээ зарласан/зарлаагүй

Давтамж

- дөрвөн долоо хоногт нэг удаа.

Зохицуулагдах журам:

- “Төв банкны үнэт цаас арилжааны журам”

2. ТӨВ БАНКНЫ САНХҮҮЖИЛТ

Төв банкны санхүүжилт нь БХЗ–ын нөөцийн түр зуурын дутагдлыг арилгах, илүүдэл нөөцийг шингээх зорилготой.

Төв банкны санхүүжилтийн төрөл

- Өдрийн зээл
- Овернайт репо санхүүжилт
- Овернайт хадгаламж

Өдрийн зээл	Зорилго: Мөнгөний бодлогын зорилгоор бус зөвхөн төлбөр тооцооны хэвийн үйл ажиллагааг хангах Давтамж: Өдөр бүр нээлттэй Хугацаа: Өдөртөө буцаан төлөгдөнө Хүү: Хүүгүй
Овернайт хадгаламж	Зорилго: Хүүний коридорын доод хязгаарыг тогтоох, өдрийн төгсгөлд банкуудын илүүдэл нөөцийг шингээх Давтамж: Өдөр бүр нээлттэй Хугацаа: “Банксүлжээ” систем хаахаас дараагийн өдрийн “банксүлжээ” систем нээх хүртэл үргэлжилнэ. Хүү: Овернайт хадгаламжийн хүү= Бодлогын хүү–2 нэгж хувь

Овернайт репо санхүүжилт	<p>Зорилго: Төлбөр тооцоо гүйцэтгэх мөнгөн хөрөнгө дутагдсан тохиолдолд дутагдлыг арилгах</p> <p>Давтамж: Өдөр бүр нээлттэй</p> <p>Хугацаа: “Банксүлжээ” систем хаахаас дараагийн өдрийн “банксүлжээ” систем нээх хүртэл үргэлжилнэ.</p> <p>Барьцаа хөрөнгө: Төв банкны үнэт цаас</p> <p>Хүү: Овернайт репо санхүүжилтийн хүү = Бодлогын хүү + 2 нэгж хувь</p>
---------------------------------	---

3. МӨНГӨНИЙ БОДЛОГЫН БУСАД ХЭРЭГСЛҮҮД

Заавал байлгах нөөц	<p>Зорилго: Мөнгөний нийлүүлэлтийг хянах, банкны төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварыг зохицуулах</p> <p>Хугацаа: 14 хоног тутамд (дундаж үлдэгдэл)</p> <p>Хувь: 12%</p>
Барьцаат зээл	<p>Зорилго: Банкууд хүсэлт гаргасан тохиолдолд Төв банкаас санхүүжилт олгох</p> <p>Хугацаа: 90 хүртэл хоног (Шаардлагатай үед олгогдоно)</p> <p>Барьцаа хөрөнгө: Төв банкны үнэт цаас, Засгийн газрын үнэт цаас, Хөгжлийн банкны вексель, Банкны хэвийн зээл</p>
Своп/Форвард хэлцлүүд	<p>Зорилго: Ханшийн эрсдэлээс хамгаалах, төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадварыг хангахад дэмжлэг үзүүлэх</p> <p>Давтамж: Тогтмол бус</p> <p>Своп: Тухайн өдрийн ханш → Ирээдүйд тохиролцсон ханш</p> <p>Форвард: Өнөөдөр үнэ тохирно → Ирээдүйд гүйлгээ хийнэ.</p> <p>Хугацаа: ТБҮЦ болон богино хугацааны ЗГҮЦ–ны хугацаанаас хэтрэхгүй</p>

ХҮҮНИЙ КОРИДОР ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Банк хоорондын захын хүүний хэлбэлзэх мужийг тодорхойлдог Төв банкны хэрэгсэл юм.

Хүүний коридорыг нэвтрүүлж, мөнгөний бодлогын хэрэгслүүдийг боловсронгуй болгосноор богино хугацаат хүүг илүү үр дүнтэй удирдан хэлбэлзлийг нь бууруулах, хүүний сувгийн нөлөөллийг сайжруулах, мөнгөний бодлогын хэрэгжилтийн ил тод байдлыг нэмэгдүүлэх зэрэг олон талын ач холбогдолтой.

Хүүний коридорын өргөн нь Монголбанкны бодлогын хүүнээс ± 2 нэгж хувь байх бөгөөд коридорын дээд хязгаарыг овернайт репо санхүүжилтийн хүү (бодлогын хүү + 2

нэгж хувь), харин доод хязгаарыг овернайт хадгаламжийн хүү (бодлогын хүү - 2 нэгж хувь) тус тус тодорхойлно. Бодлогын уг арга хэмжээг хэрэгжүүлснээр банк хоорондын зах илүү үр ашигтай ажиллах, Төв банкны үнэт цаасны хэмжээ буурах суурь нөхцөл бүрдэх юм. .

Эх сурвалж: Монголбанк